

ULUG‘BEK HAMDAMNING “KO‘PRIK USTIDAGI NIKITA” HIKOYASI TAHLILI

Abdullaxonova Sora Muxammadxon qizi

Qo‘qon universiteti Andijon filiali, talabasi

Ilmiy rahbar: Qodirov Abdulazizbek

f.f.f.d.(PhD), v.b.dotsent.

Email: soraabdullaxonova@gmail.com

Tel: +998 77 155 60 01

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Ulug‘bek Hamdamning “Ko‘prik ustidagi Nikita” hikoyasi tahlil qilinadi. Maqolada hikoyadagi voqealar, qahramonlar xarakteri, ularning hissiy holatlari, muallifning badiiy uslubi va ijtimoiy-madaniy muhitda hikoyaning o‘rni o‘rganiladi. Shuningdek, hikoyaning yosh o‘quvchilar va maktab yoshidagi auditoriya uchun ta’limiy ahamiyati ham ko‘rib chiqiladi.*

Kalit so‘zlar: *hikoya, qahramon, hissiyot, badiiy tahlil, ijtimoiy muhit, bolalik, do‘stlik.*

Аннотация: *В статье анализируется повесть Улугбека Хамдама «Никита на мосту». Рассматриваются события, происходящие в повести, персонажи, их эмоциональные состояния, художественный стиль автора, а также роль повести в социокультурной среде. Также рассматривается воспитательное значение повести для учащихся младших классов и школьников.*

Ключевые слова: *повесть, герой, эмоция, художественный анализ, социальная среда, детство, дружба.*

Abstract: *This article analyzes the story "Nikita on the Bridge" by Ulugbek Hamdam. The article examines the events in the story, the characters, their emotional states, the author's artistic style, and the role of the story in the socio-cultural environment. The educational significance of the story for young students and school-age audiences is also considered.*

Keywords: *story, hero, emotion, artistic analysis, social environment, childhood, friendship.*

Ulug‘bek Hamdam o‘zining badiiy asarlarida bolalik, insoniylik va ijtimoiy qadriyatlarni aks ettiruvchi voqealarni chuqur tasvirlaydi. “Ko‘prik ustidagi Nikita” hikoyasi ham shunday asarlardan biri bo‘lib, unda sodda, lekin chuqur ma’noga ega voqealar orqali inson ruhiyati, bolalik do‘stligi va mehr-oqibat hissiyoti tasvirlanadi. Hikoya o‘quvchini sodda, oddiy voqealar orqali hayotiy tajribaga yaqinlashtiradi.

Hikoya bosh qahramoni - hikoyachi ko‘chadan o‘tarkan, ikki bola – Nikita va Umidjon bilan uchrashadi. Bu uchrashuv sodda, lekin samimiy voqea sifatida tasvirlanadi va hikoyaning asosiy ma’nosini ochishga xizmat qiladi. Muallif qahramonlarining his-tuyg‘ularini, ularning ichki dunyosini va bolalikning sof, beg‘ubor hislarini aniq va jonli ifodalaydi.

Hikoya boshida hikoyachi dala hovliga borib, daraxtlarni sug‘orib chiqadi. Yo‘lda u Nikita va Umidjon ismli ikki bola bilan uchrashadi. Bolalar o‘yin o‘ynashayotgan edi va hikoyachi ularga yo‘lda to‘qnashib qolmaslik uchun ehtiyotkorlik bilan to‘xtaydi. Bu

uchrashuv sodda, lekin qahramon uchun hissiy jihatdan muhim voqea sifatida tasvirlangan. Bolalarning yuzlaridagi tabassum, quvonch, sodda va beg‘ubor hislar hikoyaning asosiy g‘oyasini ochadi - inson va bolalikning samimiy munosabati. Hikoyachi bolalarning ismlarini bilib, ularni tanib oladi va ularning yoshini so‘rab, qisqa suhbat orqali ularning xarakterini tushunishga harakat qiladi. Nikita sakkiz yoshda, Umidjon esa o‘n ikki yoshda bo‘lib, ular bir-birining do‘sti ekanligi, o‘zaro mehr-muhabbat bilan munosabatda ekanligi ochib beriladi.

Hikoyaning keyingi qismida hikoyachi bolalar bilan muntazam ravishda uchrashishini tasvirlaydi. Ular bir-birini kutib, quvonch bilan tabassum qiladi. Hikoyachi ularning beg‘ubor va samimiy his-tuyg‘ularidan ta’sirlanadi. Bolalar bilan sodda muloqot qahramonning ichki dunyosida iliqlik va mehr hissini uyg‘otadi. Bir kun hikoyachi bolalardan biri - Nikitani ko‘prik ustida yolg‘iz kutayotganini ko‘radi. U Umidjonni kutmoqda, lekin Umidjon kechikmoqda. Hikoyachi bu vaziyat orqali bolalikdagi sadoqat, do‘stlik va samimiylilikni aks ettiradi. Nikita boshqa bolalar bilan o‘ynashish imkoniga ega bo‘lsa ham, u faqat Umidjonni kutadi. Bu esa hikoyaning markaziy g‘oyasini - do‘stlik va mehrning sof va chinakam tabiatini ta’kidlaydi. Hikoyada ikki asosiy qahramon mavjud: Nikita va Umidjon. Nikita - sadoqatli va sabrli bola, u do‘stini kutishda qat’iyat ko‘rsatadi. U Umidjonni kutayotganda boshqa bolalar bilan o‘ynashmaydi, bu uning ichki olamidagi sodiqlik va do‘stlik hissini ko‘rsatadi. Umidjon esa Nikita bilan tengdosh, lekin bir oz mustaqil xarakterga ega. U har doim o‘yinlar va kundalik ishlar bilan band bo‘lishi mumkin, lekin Nikita bilan munosabatlarida samimiy va mehribondir.

Hikoyachi esa tashqi kuzatuvchi sifatida voqealarni yetkazadi, lekin o‘zi ham bolalarning samimiyligi, sodda quvonchi va mehrini his qilib, ichki dunyosida iliqlik uyg‘otadi. Bu hikoyachi va qahramonlar o‘rtasidagi hissiy aloqa hikoyaning badiiy jozibasini oshiradi. Ulug‘bek Hamdamning badiiy uslubi sodda, tushunarli va jonli bo‘lib, o‘quvchini voqealarga osongina jalb qiladi. Hikoyada qahramonlarning ichki dunyosi, his-tuyg‘ulari va tabiiy muloqotlari aniq va jonli tasvirlangan. Muallif bolalik dunyosidagi sodda quvonch, samimiy tabassum, mehr va do‘stlik kabi mavzularni oddiy voqealar orqali ochadi. Hikoyadagi til ham sodda, lekin hissiy jihatdan boy. Masalan, Nikita va Umidjonning tabassumi, ularning beg‘ubor quvonchi hikoyada yorqin tasvirlangan. Bu esa o‘quvchiga bolalik hissiyotini yaqqol his qilish imkonini beradi. Shuningdek, hikoyada ayrim badiiy vositalar ishlatilgan: metafora va ta’kidlar orqali bolalarning quvonchi va hissiy holati yanada jonli ko‘rsatilgan. Masalan, “bolalarning yuzlarida quyosh porlardi” degan jumla orqali ularning quvonchi va beg‘uborligini ifodalaydi. Hikoyaning asosiy mavzusi - bolalik do‘stligi, samimiylilik, mehr va insoniy qadriyatlar. Hikoya sodda voqealar orqali inson ruhiyatining sof, beg‘ubor tomonlarini ochadi. Hikoyaning g‘oyasi shundan iboratki, haqiqiy do‘stlik va mehr insonni samimiy va iliq his-tuyg‘ular bilan boyitadi. Nikita va Umidjonning o‘zaro munosabati, ularning bir-birini kutishi, bir-biriga mehr ko‘rsatishi hikoyaning markaziy g‘oyasini ochadi. Shuningdek, hikoya yosh o‘quvchilarga axloqiy va ijtimoiy qadriyatlarni tushuntirishda foydali bo‘lishi mumkin. Bolalik davridagi samimiylilik va do‘stlik hissi insonning kelajakdagi ijtimoiy va hissiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega ekanligini hikoya ko‘rsatadi. Hikoya o‘quvchini shunday muhitga olib kiradi: ko‘chadagi bolalik dunyosi, oddiy hayotiy voqealar, o‘zaro mehr va

samimiylilik. Bu esa o‘quvchida milliy madaniyat va odob-axloq qadriyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, hikoya ijtimoiy muhitning oddiy jihatlarini ham ochib beradi: bolalar o‘yinlari, ko‘prikdagi uchrashuvlar, ota-onalar va kattalarning bolalarga munosabati. Bu jihatlar hikoyaning realistik va ta’limiy ahamiyatini oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, Ulug‘bek Hamdamning “Ko‘prik ustidagi Nikita” hikoyasi sodda voqealar orqali chuqur ma’nolarni etkazadigan badiiy asardir. Hikoya bolalik do‘stligi, samimiylilik, mehr va insoniy qadriyatlarni o‘quvchiga yetkazadi. Shu bois, “Ko‘prik ustidagi Nikita” hikoyasi yosh o‘quvchilar va talabalar uchun o‘rnak bo‘lib, ularning hissiy va ma’naviy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega asar sifatida baholanishi mumkin. Hikoya sodda, lekin chuqur, beg‘ubor va samimiy voqealar orqali o‘quvchini hayotiy qadriyatlarni anglashga undaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hamdam U. “To‘lin oy” qissasi. – Toshkent: G‘.G‘ulom nomidagi nashriyot, yil.
2. Yo‘ldoshev Q. Adabiyot nazariyasiga kirish. – Toshkent: O‘qituvchi, 2010.
3. Saidov U. Badiiy tahlil asoslari. – Toshkent: Fan, 2015.
4. Rasulov M. Hozirgi o‘zbek adabiyoti. – Toshkent, 2018.
5. Axmedov A. O‘zbek hikoyachiligi taraqqiyoti. – Toshkent: Universitet, 2012.
6. Qodirova N. Adabiy tahlil metodlari. – Toshkent, 2020.